

CIV-CARE-P001

Positionpaper

Narratiefvorming-en-dossierconstructie-als-machtsmechanisme

Datum: 17 januari 2026

Versie: v1.00

Reeks: CIV-CARE P001 – Normatieve Position Papers

Status: Officieel kaderdocument

Voorwoord (uniform CIV-CARE)

Deze position paper maakt deel uit van de **CIV-CARE P001-reeks**: een samenhangend geheel van normatieve en juridisch-duidende documenten die structurele mechanismen binnen het sociaal domein analyseren en begrenzen.

De CIV-CARE P001-position papers:

- zijn **thema- en mechanismegericht**, niet casusgericht;
- dienen als **toetsingskader** voor individuele dossiers;
- zijn bedoeld voor gebruik door rechtbanken, toezichthouders, klachtencommissies en bestuursorganen;
- beogen herstel van rechtsstatelijke proportionaliteit, participatie en menselijke maat.

Deze documenten zijn complementair aan wet- en regelgeving en vervangen geen wettelijke toetsing, maar **verhelderen structurele risico's** die in individuele procedures zichtbaar worden.

1. Doel en positionering

Deze position paper beschrijft **narratiefvorming en dossierconstructie als structureel machtsmechanisme** binnen zorg-, jeugdbeschermings- en beschermingsketens. Het document is ondergeschikt aan en aanvullend op de overkoepelende position paper *Structurele zorgafhankelijkheid, ketendynamiek en uitsluiting van het sociaal netwerk*.

Het doel van deze paper is:

1. het zichtbaar maken van hoe dossiers niet slechts registrerend, maar **normstellend** functioneren;

2. het juridisch en normatief duiden van narratiefvorming als **sturende factor in besluitvorming**;
3. het bieden van een toetsingskader voor rechtbanken, toezichthouders en klachtencommissies.

Deze position paper richt zich nadrukkelijk **niet op individuele intenties**, maar op structurele patronen binnen institutionele werkwijzen.

2. Kernbegrip: narratiefvorming en dossierconstructie

Onder **narratiefvorming** wordt verstaan:

het proces waarbij waarnemingen, interpretaties en selectieve verslaglegging samen een samenhangend verhaal vormen dat richtinggevend wordt voor verdere besluitvorming.

Dossierconstructie betreft:

de wijze waarop dit narratief wordt vastgelegd, herhaald en gereproduceerd in rapportages, evaluaties en besluiten, waardoor het dossier een eigen normatieve werking krijgt.

Het dossier fungeert daarmee niet langer als neutraal verslag, maar als:

- legitimatiebron voor interventies;
- filter voor nieuwe informatie;
- referentiekader dat zichzelf bevestigt.

3. Juridische en normatieve uitgangspunten

Narratiefvorming en dossierconstructie raken direct aan fundamentele rechtsbeginselen, waaronder:

1. **Zorgvuldigheidsbeginsel (Awb art. 3:2)**
Bestuursorganen dienen besluiten zorgvuldig voor te bereiden, hetgeen impliceert dat dossiers volledig, evenwichtig en actueel moeten zijn.
2. **Motiveringsplicht (Awb art. 3:46)**
Besluiten moeten berusten op een kenbare en draagkrachtige motivering, herleidbaar tot concrete feiten en waarnemingen.
3. **Participatie- en hoorrecht**
 - Art. 4.1.2 Jeugdwet (participatie van jeugdige en ouders)
 - Art. 2.1.3 Wmo 2015 (betrekken eigen kracht en netwerk)
 - Art. 12 IVRK (recht om gehoord te worden)

4. **Eerbiediging van privé- en gezinsleven (art. 8 EVRM)**

Negatieve dossierkwalificaties kunnen diep ingrijpen in gezinsrelaties en vereisen daarom een verhoogde motiveringsdrempel.

5. **Fair balance en proportionaliteit**

Ingrijpende conclusies of interventies mogen niet uitsluitend steunen op herhaalde interpretaties zonder actuele herbeoordeling.

Wanneer dossiers deze beginselen ondermijnen, ontstaat een juridisch problematische situatie.

Narratiefvorming en dossierconstructie raken direct aan fundamentele rechtsbeginselen, waaronder:

1. **Zorgvuldigheidsbeginsel**

Besluiten dienen te berusten op volledig, actueel en toetsbaar feitenmateriaal.

2. **Motiveringsplicht**

Besluiten moeten inzichtelijk maken op welke concrete waarnemingen en afwegingen zij zijn gebaseerd.

3. **Recht op participatie en tegenspraak**

Betrokkenen moeten daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op de beeldvorming die hen betreft.

4. **Fair balance en proportionaliteit**

Ingrijpende conclusies vereisen een deugdelijke en evenwichtige onderbouwing.

Wanneer dossiers deze beginselen ondermijnen, ontstaat een juridisch problematische situatie.

4. Narratiefvorming als structureel mechanisme

In de praktijk manifesteert narratiefvorming zich niet als expliciet beleid, maar als routinematig handelen.

4.1 Van observatie naar interpretatie

- Subjectieve indrukken worden vastgelegd als feitelijke constatering;
- Context en tegeninformatie verdwijnen uit beeld;
- Taalgebruik krijgt een normatief karakter.

4.2 Zelfversterkende dossierwerking

Een eenmaal gevormd narratief:

- bepaalt welke informatie relevant wordt geacht;
- beïnvloedt de interpretatie van nieuw gedrag;
- legitimeert voortzetting of intensivering van zorg.

Hierdoor ontstaat een **circulaire logica** waarin het dossier zichzelf bevestigt.

5. Kenmerkende verschijningsvormen

Narratiefvorming en dossierconstructie zijn herkenbaar aan onder meer:

1. **Stigmatiserende kwalificaties**
Gebruik van abstracte termen zonder concrete onderbouwing.
2. **Selectieve verslaglegging**
Positieve of corrigerende informatie ontbreekt of wordt geminimaliseerd.
3. **Afwezigheid van hoor en wederhoor**
Betrokkenen krijgen geen reële gelegenheid tot correctie.
4. **Herhaling zonder herbeoordeling**
Eerdere conclusies worden overgenomen zonder nieuwe toetsing.
5. **Vervaging van bronvermelding**
Onduidelijk is wie wat heeft waargenomen en op basis waarvan.

6. Relatie tot triangulatie en ketendynamiek

Narratiefvorming is nauw verbonden met andere structurele mechanismen, waaronder:

- **Triangulatie:** stemmen van betrokkenen worden gefilterd via derden;
- **Verantwoordelijkheidsdiffusie:** niemand corrigeert het dominante narratief;
- **Uitsluiting van het sociaal netwerk:** alternatieve perspectieven verdwijnen.

Het dossier fungeert hierdoor als **collectief referentiepunt** binnen de keten, zonder effectieve tegenmacht.

7. Gevolgen

7.1 Voor betrokkenen

- Structurele diskwalificatie van eigen perspectief;
- Beperkte rechtsbescherming;
- Escalatie richting juridisering.

7.2 Voor het systeem

- Tunnelvisie;
- Verminderde kwaliteit van besluitvorming;
- Afname van rechtsstatelijke controle.

8. Toetsingscriteria (volledig, juridisch aangescherpt)

Van **juridisch problematische narratiefvorming en dossierconstructie** is sprake indien één of meer van de onderstaande **objectief vaststelbare omstandigheden** zich voordoen. Deze criteria zijn bedoeld als **toetsingskader voor zorgvuldigheid, motivering en rechtsbescherming**.

1. **Conclusies zonder herleidbare feitelijke basis**
In rapportages of besluiten worden kwalificaties, risico-inschattingen of conclusies gehanteerd die niet direct herleidbaar zijn tot concrete, gedateerde en toetsbare waarnemingen.
2. **Structurele vermenging van feit en interpretatie**
Subjectieve duidingen, aannames of professionele inschattingen worden gepresenteerd als vaststaande feiten, zonder expliciete scheiding of onderbouwing.
3. **Selectieve verslaglegging**
Informatie die het dominante narratief corrigeert, nuanceert of tegensprekt ontbreekt structureel, wordt geminimaliseerd of niet inhoudelijk gewogen.
4. **Ontbreken van hoor en wederhoor**
Betrokkenen zijn niet aantoonbaar in de gelegenheid gesteld om kennis te nemen van, te reageren op of correctie aan te brengen in de wijze waarop zij in het dossier worden beschreven.
5. **Herhaling zonder actuele herbeoordeling**
Eerder geformuleerde conclusies worden herhaald en doorvertaald in vervolgbesluiten, zonder dat actuele feiten of gewijzigde omstandigheden zichtbaar zijn betrokken.
6. **Ondoorzichtige bronvermelding**
Het dossier maakt niet inzichtelijk:
 - wie welke observatie heeft gedaan;
 - op welk moment;
 - en op basis van welke context of methode.
7. **Dossier als vervanging van actuele beoordeling**
Het bestaande narratief fungeert feitelijk als besliskader, waardoor nieuwe informatie primair wordt geïnterpreteerd ter bevestiging van eerdere aannames.

Het ontbreken van bovenstaande waarborgen vormt een **zwaarwegende indicatie van strijd met Awb art. 3:2 (zorgvuldige voorbereiding), Awb art. 3:46 (draagkrachtige motivering) en participatierechten uit de Jeugdwet, Wmo 2015 en art. 12 IVRK.**

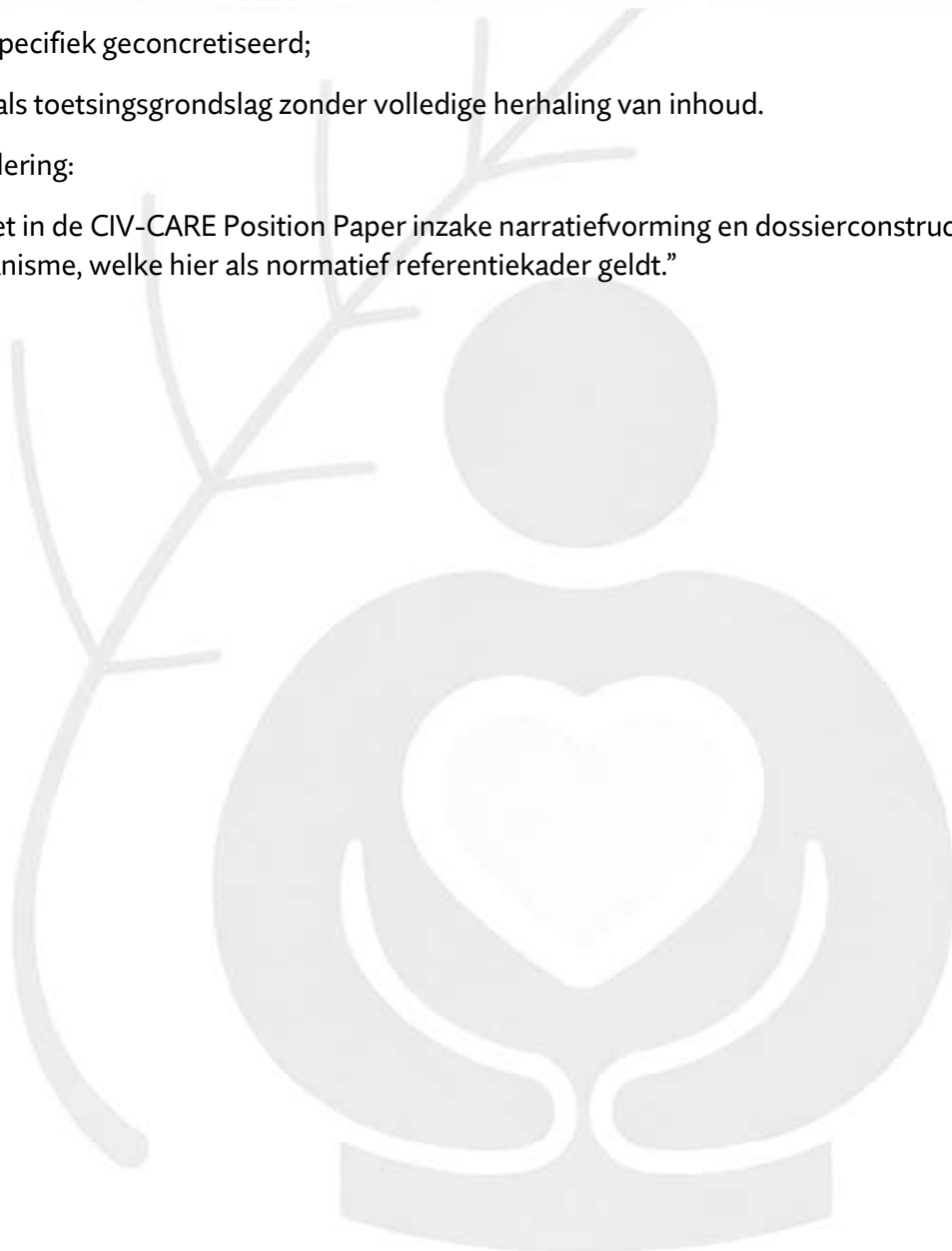
9. Gebruik binnen CIV-CARE dossiers

Deze position paper geldt als **normatief sub-kader** en wordt:

- aangehaald in samenhang met het hoofdthema structurele zorgafhankelijkheid;
- dossier-specifiek geconcretiseerd;
- gebruikt als toetsingsgrondslag zonder volledige herhaling van inhoud.

Voorbeeldformulering:

“Zoals uiteengezet in de CIV-CARE Position Paper inzake narratiefvorming en dossierconstructie als machtsmechanisme, welke hier als normatief referentiekader geldt.”

DE KAMER VAN SOCIALE WAARDEN

10. Juridische kwalificatie en slotbeschouwing (uniform CIV-CARE)

Narratiefvorming en dossierconstructie als machtsmechanisme vormen **geen incident of individuele fout**, maar een structureel risico binnen zorg- en beschermingsketens waarin dossiers een normatieve werking krijgen.

Juridisch kwalificeert dit patroon als:

- **geen strafrechtelijke beschuldiging;**
- een vorm van **bestuursrechtelijk onzorgvuldig handelen**, wegens schending van zorgvuldigheid, motiveringsplicht en participatierechten;
- potentieel **civielrechtelijk relevant**, indien onjuiste of eenzijdige dossieropbouw leidt tot schade of ongerechtvaardigde interventies;
- en **mensenrechtelijk relevant**, waar dossiernarratieven ingrijpen in gezinsleven, identiteit of autonomie (art. 8 EVRM, art. 12 IVRK).

Wanneer dossiers niet langer de werkelijkheid volgen, maar deze vervangen, verschuift zorg van ondersteuning naar beheersing en van beoordeling naar legitimering.

Deze position paper markeert de grens waar verslaglegging overgaat in machtsuitoefening en waar **rechtsstatelijke correctie, transparantie en daadwerkelijke tegenspraak noodzakelijk zijn**.

CIV-CARE P001 – Position Paper (aanvullend aangescherpt kader)

opgesteld door:

Alexander Groenheide

Voorzitter | Stichting De kamer van Sociale Waarden

Menselijke waardigheid als fundament.

info@dekvsw.nl | www.dekvsw.nl

☎ 06 53 44 50 54

📍 Laurastraat 87, 6471 JJ Eygelshoven

🆔 KVK: 97098817 | RSIN: 867909274

W: DeKvSW.nl

CIV initiatieven:

CIV-CARE.nl | CIV-RAMP.nl | CIV-CAMP.nl | CIV-CALL.com

Burgerschapseducatie/ theater en filmeducatie: Ubuntukids.nl